Ўрта-махсус ва олий таълим вазирлиги
наманган давлат университети
Филология факултети
рус тили ва адабиёти кафедраси
Ўзбек тили фанидан

ТАҚДИМОТ

Топширди: 102-гр талабаси
И.Абдуллаева

Қабул қилди: она тили
ўқитувчиси
А.Фазлиева

Наманган 2017

ОЛМОШ

СЎЗ ТУРКУМИ

Гап ичида от, сифат, сон, равиш, баъзан сўз бирикмаси ва гап ўрнида қўллана оладиган, аниқ луғавий маънога эга бўлмаган сўз туркуми

ОЛМОШ

деб аталади

От ўрнида:

<u>Карим</u> *жуда қувонди, чунки у ўз орзусига эришган эди.*

Сифат ўрнида:

<u>Кечаги</u> *китобингни бериб тур, мен шу китобдан мисоллар олмоқчиман.*

Сон ўрнида:

Менда ***<u>иккита</u>*** *қалам бор.*

Равиш ўрнида:

*Мен **бугун** кетаман.*

Сўз бирикмаси ўрнида:

<u>Ёмон сўз</u> *бош қозиғидир, шундай сўзни гапирмаган маъқул.*

Гап ўрнида:

Сен меҳнат қилишни ёқтирмайсан, бу эса инсондаги энг ёмон хислатдир.

Олмошлар турланади, гапда кўпинча

- Эга
- Тўлдирувчи
- Аниқловчи
- Ундалма

бўлиб келади.

Олмошларни гапда бажарадиган вазифасига кўра қуйидаги турларга бўлса бўлади:

1. От тоифасидаги олмошлар
2. Сифат тоифасидаги олмошлар
3. Сон тоифасидаги олмошлар

Кишилик олмошлари
Бўлишсиз олмошлари
Ўзлик олмоши
олмош
Белгилаш олмошлари
Кўрсатиш олмошлари
Сўроқ олмошлари
Гумон олмошлари

Кишилик (шахс) олмошлари

МЕН, СЕН, У, БИЗ, СИЗ, УЛАР

Ўзлик олмоши

ўз

Кўрсатиш олмошлари

У, БУ, ШУ, ЎША, АНА, МАНА, АНА У, АНОВИ, МАНА БУ, МАНАВИ, УШБУ

Сўроқ олмошлари

КИМ, НИМА, ҚАНДАЙ, ҚАНАҚА, ҚАЙСИ, ҚАНЧА, НЕЧА, НЕЧТА, НЕЧАНЧИ, НЕГА, НИМАГА, ҚАЕРДА, ҚАЙДА, ҚАЁҚҚА, ҚАЧОН, ҚАНИ

Белгилаш олмошлари

ҲАММА, БАРЧА, БАРИ, ЖАМИ, ЖАМИКИ, БУТУН, ЯЛПИ

Бўлишсиз олмошлари

Ҳеч ким, ҳеч нарса, ҳеч нима, ҳеч қачон,ҳеч қайси, ҳеч маҳал

Гумон олмошлари

АЛЛАКИМ, АЛЛАНИМА, АЛЛАНАРСА, АЛЛАҚАЙСИ, АЛЛАҚАЕР, АЛЛАҚАЁҚ, АЛЛАНЕЧУК, АЛЛАҚАНАҚА, АЛЛАНЕЧАНЧИ, КИМДИР, НИМАДИР, ҚАЧОНДИР, ҚАНДАЙДИР, ҚАЕРДАДИР, ҚАЕРГАДИР, НЕГАДИР

Диккат!

Айрим дарсликларда от олмошлари ҳам ажратилади. Бунга *камина, фақир, банда* сўзлари киритилади.

Содда олмошлар

МЕН, ЎЗ, КИМ, ҲАММА, ҲЕЧ, БИРОВ

Қўшма олмошлар

АНА ШУ, ҲАР КИМ, ҲЕЧ НИМА

Жуфт олмошлар

СИЗУ БИЗ, У-БУ

Такрорий олмошлар

ШУ-ШУ, ЎЗ-ЎЗИНИ, КИМ-КИМ, БАРЧА-БАРЧАСИ